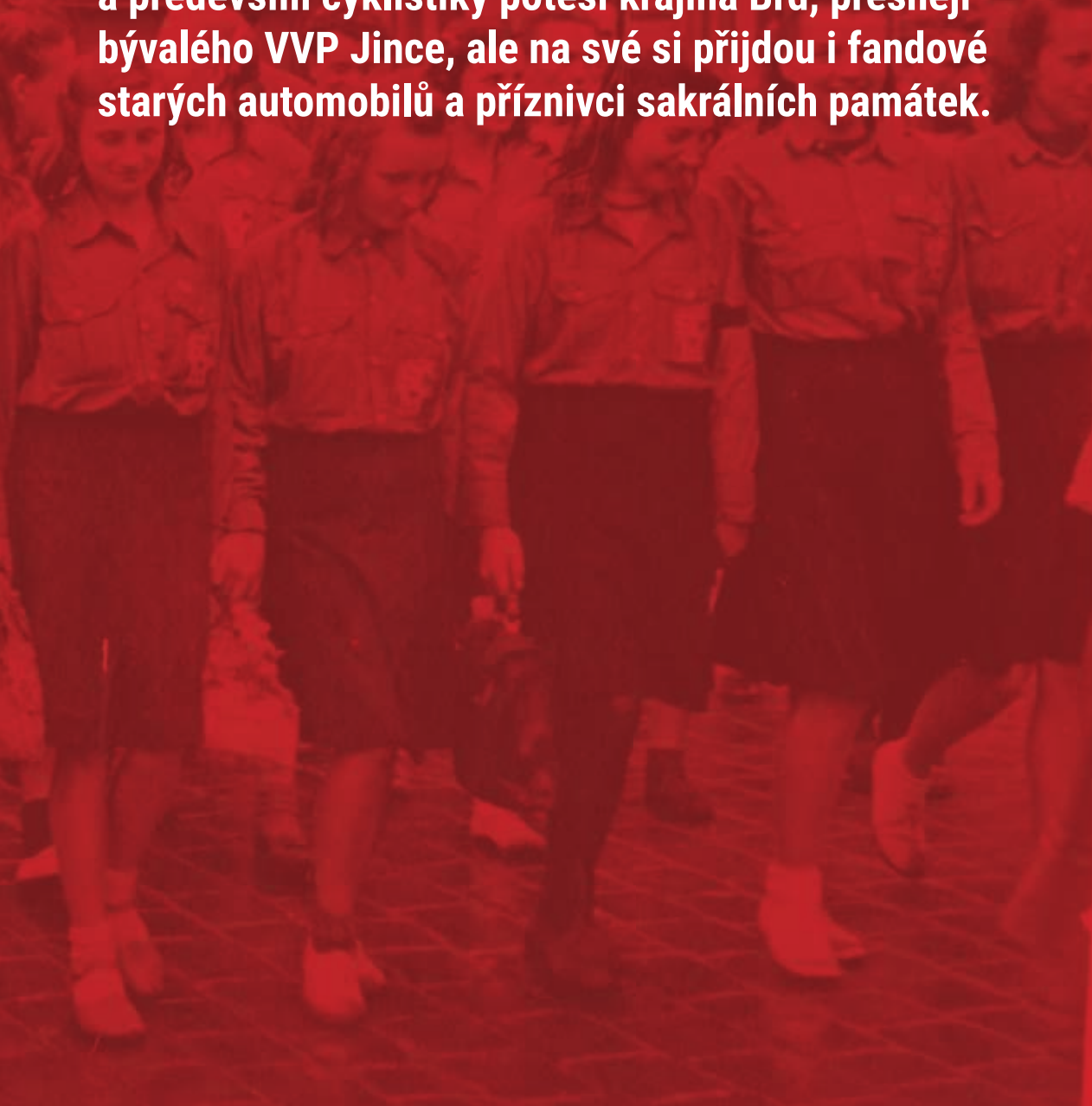

Plzeňský kraj

Asi největším lákadlem Plzeňského kraje jsou vojenské objekty, kterých je zde vzhledem k jeho strategické poloze opravdu hojně. Nadšence techniky budou zajímat radary směřované na západ a sklad jaderných hlavic. Milovníky přírody a především cyklistiky potěší krajina Brd, přesněji bývalého VVP Jince, ale na své si přijdou i fandové starých automobilů a příznivci sakrálních památek.

Atom muzeum Javor 51

Objekt Javor 51 naleznete u silnice mezi Borovnem a Míšovem, uvnitř bývalého VVP Brdy. Vznikl stejně jako další dva na našem území během takzvané Akce Javor roku 1965 a v době studené války sloužil ke skladování jaderných hlavic. Rakety zde umístěné byly připraveny k odpálení ze sovětské raketové základny v Rokycanech a zajímavostí je, že stejně jako v případě dalších jaderných skladů nevkročil do objektu až do roku 1990 žádný občan naší republiky bez ohledu na postavení, protože areál podléhal přímo generálnímu štábu v Moskvě.

Javor 51 zabírá rozlohu přes 150 ha a byl rozdělen do několika bezpečnostních zón s různým režimem přístupu. Nacházely se zde budova štábu, kasárna pro přibližně 170 vojáků s rodinami, a dokonce základní škola, jednotřídka.

Po odchodu sovětské armády tady byl sklad, a to nejprve bankovek a mincí stažených z oběhu během přechodu na současnou měnu, takže cena objektu v té době vzrostla na několik miliard. Po roce 2000 zde byly pět let uchovávány ostatky téměř čtyř a půl tisíce vojáků wehrmachtu, kteří padli na našem území. Dnes spočívají na pietním hřbitově v Chebu.

Objekty ke skladování hlavic byly v areálu dva a jsou stále v provozuschopném stavu. V současnosti se v nich nachází muzeum, o které pečuje Nadace Železná opona. Dostanete se tak do míst, kam byl přístup českým občanům po desetiletí zapovězen, a poučíte se o technickém principu bunkru i o atomovém programu jak Sovětů, tak Američanů. Jen pozor, k prohlídce je nutná předchozí rezervace.

Informace:

 sezonně do 100 Kč Míšov GPS: N 49°37.42578', E 13°42.81317' atom-muzeum.cz

Kam v okolí?

Bývalý vojenský újezd Brdy – Původně vznikl jako dělostřelecká střelnice roku 1926. Po roku 1950 byl rozšířen, vznikla zde tanková střelnice a nová kasárna. Stejně jako v ostatních prostorech sem po roce 1968 přišel útvar sovětské armády, ale na rozdíl od ostatních nebyl tento újezd Rusům zcela předán a využívaly jej obě armády. Tečkou za historií újezdu byla v roce 2016 změna jeho statusu na velkoplošnou CHKO a oblast se z větší části otevřela veřejnosti. Prostor je unikátní svojí přírodou a rozsáhlými vřesovišti v místech bývalých dopadových ploch, ale mějte prosím na paměti, že tento krásný kout české krajiny zůstane zachován, jen když se k němu budeme chovat ohleduplně.

Ejpvické tunely

V okolí Ejpovic a Klabavy se těžily kamenečné břidlice a železná ruda, ale rozšíření těžby v 50. letech znemožňovala říčka Klabava. Aby se v těžbě mohlo pokračovat, bylo použito unikátní technické řešení: Klabava byla roku 1958 svedena do dvou souběžných, 1 563 m dlouhých tunelů pod vrchem Hradiště. Práce prováděl podnik Výstavba kladenských dolů, což dodnes připomíná nápis na portále. Díky odklonu říčky těžba pokračovala až do roku 1974. Poté byla Klabava svedena do původního koryta a lom postupně zatopen. Tunely byly využity ještě během velkých povodní roku 2002 a při opravě poničeného koryta Klabavy v roce 2005. U portálu jsou stále patrné stopy po menší vodní elektrárně. Dnes si toto unikátní dílo můžete prohlédnout na vlastní oči. Další podrobnosti zjistíte na informačních panelech nainstalovaných na žluté turistické značce.

Informace:

 [GPS: N 49°45.32355', E 13°31.39952'](#)

Ejpvické Přístupný je pouze jeden z autobusů

Pomník zaniklým obcím v Prášilech

Po 2. světové válce u nás zaniklo mnoho příhraničních vesnic v souvislosti s odsunem původního německého obyvatelstva. V období socialismu však zmizely desítky vesnic, a dokonce i měst proto, že musely ustoupit vyššímu zájmu, a to buď v souvislosti s výstavbou vodních nádrží, s rozšiřováním vojenských prostorů (například Brdy), s těžbou, anebo z důvodů ryze politických – pro svoji polohu příliš blízko železné oponě. V roce 1951 byla vytvořena dvě pohraniční pásma: Zakázané, z něhož byli vysídleni všichni obyvatelé (asi 2 500 osob), a hraniční, které se táhlo až 15 km do vnitrozemí. Odtud bylo v 50. letech vysídleno na 1 600 osob, které byly označeny za politicky nespolehlivé pro život blízko západní hranice. Vláda navíc občany nutila k vysídlování i pasivně zrušením škol, pracovních míst a dopravního spojení. Již počátkem 60. let se však ukázalo, že takto široké pásmo s omezením vstupu je ekonomicky neúnosné, a tak bylo roku 1964 upraveno na pás 3 km od státních hranic, kam byla nutná zvláštní propustka.

Spousta vesnic a osad zanikla v této pohnuté době v okolí Prášil, kde roku 1952 vznikl vojenský prostor Dobrá Voda. Celkem jich bylo 32 a dnes je připomínají ruiny v okolních lesích a střízlivý pomníček uprostřed Prášil.

Informace:

✉ [poblíž č. p. 70, Prášily](#) 📍 [GPS: N 49°6.29065', E 13°22.69128'](#)

Kam v okolí?

Bývalý kostel sv. Prokopa – V samotných Prášilech žila roku 1938 více než tisícovka obyvatel, ale po roce 1952 jich zde zůstalo jen asi 50. Armáda v roce 1979 odstřelila i historickou dominantu obce, kostel sv. Prokopa z roku 1803. Kostel byl po začlenění obce do vojenského újezdu zabaven církvi a předán armádě do užívání. Roku 1960 byl upraven jako kulturní dům, ovšem adaptace spočívala pouze v tom, že se ze sakristie udělal výčep. Kostel poté sloužil jako tělocvična, ale celou dobu nebyl udržován a armáda jej vzhledem k jeho zhoršujícímu se stavu v 70. letech přeměnila na stodolu pro dobytek. Neudržovaný kostel se začal naklánět a roku 1977 padlo rozhodnutí o jeho demolici. Dnes jsou zbytky zdíva vykopány z trosk a plánuje se stavba nové kaple a zvonice.

Informace:

📍 [GPS: N 49°6.31780', E 13°22.64667'](#)

Pomník usmrceným na státní hranici v Hůrce

Hůrka se jako sklářská obec proslavila po celém světě svými benátskými zrcadly. Život v obci barvitě popsal ve svém románu Skláři Karel Klostermann. Stával v ní pozdně barokní kostel sv. Vincence z roku 1789 a v jeho těsné blízkosti od roku 1820 kaple sv. Kříže, která sloužila jako rodinná hrobka pro 23 členů rodu Hafenbrádlů a Abelů, majitelů místních skláren. V obci se nacházel také rodinný zámeček a hotel. Klostermann obec důvěrně znal, protože jako lékař v ní působil jeho otec Josef Klostermann, kterému se také dostalo cti být v hrobce pochován, mimo jiné proto, že jeho matka byla s rodem Abelů spřízněna.

Po vzniku VVP Dobrá voda roku 1952 byla celá obec zbourána až na kapli, která sloužila jako dělostřelecká pozorovatelna. Smutnou skutečností je, že vojáci zničili prosklené rakve a se slavnostně oděnými mumifikovanými nebožtíky „tančili“.

Zdevastovaná kaple sv. Kříže byla opravena po roce 1989. Na její venkovní zdi se nachází pamětní deska, která připomíná památku 27 osob, jež zahynuly při pokusu o emigraci v letech 1948–1969. Vedle kaple stojí další samostatný pomníček třem uprchlíkům, kteří přišli o život v elektrických zátarasech železné opony.

Informace:

 [GPS: N 49°7.53193', E 13°19.85782'](#)

Z obce Hůrka se do dnešních dnů dochovala pouze kaple. Hřbitov, náves a kostel sv. Ignáce před zničením můžete vidět ve filmu Divá Bára. Foto: Vratislav Hůla

Víte, že...

Jezero Laka

Jezero Laka je nejvýše položené a zároveň nejmenší šumavské pleso. Jeho zvláštní název se pravděpodobně odvozuje od staročeského „mlaka“ neboli močál. Jezero má na dně vrstvu rašeliny, zatímco ostatní šumavská jezera mají dno kamenité, pokryté nánosem kalu. Liší se i svojí hloubkou, která činí nanejvýše pouhé 4 m.

GPS: N 49°6.63108', E 13°19.67950'

Kam v okolí?

Pomník ozbrojeného střetu na hranicích

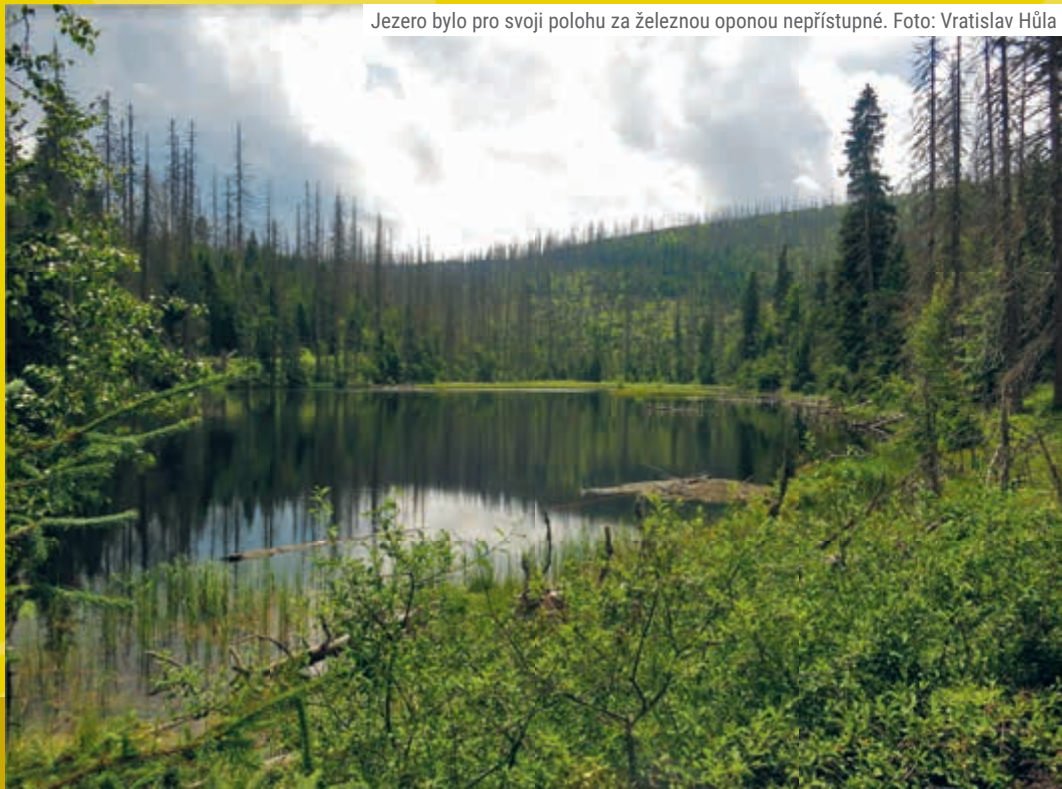
Asi 200 m od červené turistické značky a necelý kilometr od jezera Laka se u cesty nachází drobný pomník ohraničený zábradlím, který nese symbol pěticípé hvězdy, reliéf hlavy psa

čili znaku Pohraniční stráže a pamětní desku se slovy: „Zde došlo 26. 5. 1953 k bojovému střetnutí hlídky PS, svobodníka Krofta a vojína Pezla s ozbrojeným narušitelem. NEPROŠLI“.

A co se zde vlastně událo? V noci dne 25. května 1953 zběhli ze strážní služby v letním výcvikovém táboře Dobrá Voda dva vojíní základní služby Pavel Ladányi a Josef Kozubík a chtěli se dostat za hranice. Následovala pátrací akce, během které byli oba mladíci zadrženi. Podle vyšetřovací verze se vzdali až po několikaminutové intenzivní přestřelce, kdy se snažili prostřílet z obklíčení. Obě strany údajně vypálily přes dvě stě nábojů, přesto nebyl nikdo zraněn. Čin Ladányiho a Kozubíka poté vyšší vojenský soud v Praze kvalifikoval jako velezradu a oba dostali vysoké tresty odnětí svobody. Před trestem smrti je zachránil jejich nízký věk.

GPS: N 49°6.90955', E 13°18.91628'

Jezero bylo pro svoji polohu za železnou oponou nepřístupné. Foto: Vratislav Hůla

Rozdělené nádraží

Železná Ruda – Alžbětín / Bayerisch Eisenstein

Nádraží Železná Ruda – Alžbětín bylo otevřeno roku 1877 a jak stanovila státní smlouva z roku 1873, leží přímo na hranici. Dokonce tak, že hraniční čára prochází jeho středem, což z nádraží činí světový unikát. Budova byla proto projektována jako symetrická ze dvou křídel spojených nižší spojovací částí a stejným způsobem bylo rozděleno i kolejiště. Na podlaze centrální haly se nacházely na patřičné straně státní znaky. Na bavorské straně byl lev bavorský a na rakouské straně lev český, protože železniční společnost byla česká. To samozřejmě vyvolalo nevoli na nejvyšších místech a přišel úřední rozkaz lva nahradit rakouskou orlicí. Problém vyřešili čeští poslanci ve Vídni ryze po česku: Činili obstrukce tak dlouho, až tam lev zůstal.

Jenže něco takového se stalo po roce 1948 nemyslitelné, a tak byla stanice roku 1953 zrušena, osobní pokladna na české straně byla zazděna a koleje na české straně vytrhány a na německé opatřeny zátarasy a plotem z ostnatého drátu. Vlaky musely končit o stanici dříve, v Železné Rudě – město, odkud couvaly nazpět. Opuštěná česká část nádraží 40 let chátrala (německá strana zůstala v provozu) a byla odsouzena k demolici, čemuž doslova na poslední chvíli zabránila revoluce, neboť demolice se měla uskutečnit v prosinci 1989.

Poté bylo nádraží v rekordním čase jednoho roku opraveno a uvedeno zpět do provozu.

Informace:

✉ [Debrník 30, Železná Ruda / Bahnhofstraße 54, Bayerisch Eisenstein](mailto:Debrník_30, Železná_Ruda / Bahnhofstraße_54, Bayerisch_Eisenstein) 📍 [GPS: N 49°7.32208', E 13°12.58083'](https://www.google.com/maps/place/49.1258083,13.7322084)

Kam v okolí?

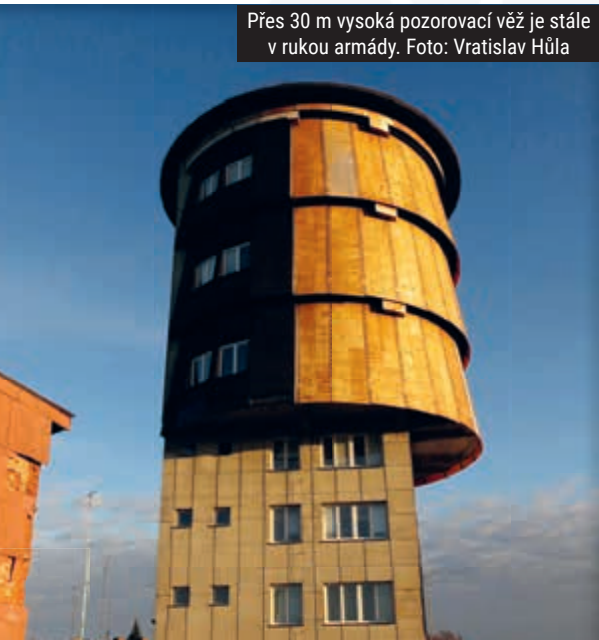
NS Utajená obrana železné opony – Krásná šumavská příroda okolí železniční stanice vybízí k výletům. Jeden z nich můžete spojit s poučením a projít si naučnou stezku, na kterou se napojíte přímo u nádraží Železná Ruda – Alžbětín. Stezka prochází kolem Debrníku, kde na místě zrušené obce vyrostla kasárna Pohraniční stráže. Součástí Debrníku byl i barokní zámek z roku 1779, který po roce 1948 sloužil jako ubytovna pohraniční roty. Po vystavění nových objektů zámek pustl a byl krátce před listopadem 1989 zbourán.

Ale zpět k naučné stezce. Je rozdělená do dvou okruhů: belvederského a debrnického. Kromě informačních panelů a pozůstatků výše uvedeného zámku spatříte na trase maketu signální stěny, protipěchotní překážky i několik volně přístupných objektů polní obrany z let 1953–1964, takže si nezapomeňte svítilnu. Belvederský okruh začíná v centru Železné Rudy a směřuje na sever k pevnostním objektům, debrnický okruh spojuje Železnou Rudu s nádražím Železná Ruda – Alžbětín.

Radary na Západ

Fenoménem naší západní hranice se staly takzvané radary na západ. Jednalo se o pět věží sloužících k radiovému odposlechu „nepřítele“, které byly strategicky rozmístěny na vyvýšených místech v těsné blízkosti státní hranice. Tyto „uši studené války“ se nacházely na kopcích Čerchov, Dyleň, Havran, Poledník a Velký Zvon a souhrnně se jim říkalo také „hráz imperialismu“.

Přes 30 m vysoká pozorovací věž je stále v rukou armády. Foto: Vratislav Hůla

Kurzova věž získala své jméno po jednom ze zakladatelů organizované turistiky na Domažlicku a iniciátorovi stavby Petřínské rozhledny v Praze Vilému Kurzovi. Foto: Vratislav Hůla

Vojenské průzkumné stanoviště Čerchov

Výhodná nadmořská výška vrchu Čerchova jej v době radiotechnického průzkumu předurčila k vybudování průzkumného stanoviště, které zajišťovalo ideální vizuální i radiovou viditelnost směrem na Západ. Armáda nejprve zabrala historickou Kurzovu věž z roku 1905, vedle které v 70. letech vyrostla věž nová a přibyly další vojenské objekty pozemního průzkumného stanoviště rádiového a radiotechnického průzkumu. Do oblasti se v letech 1950–1989 nikdo bez zvláštního povolení nedostal a poté trvalo ještě 11 let, než se alespoň historická rozhledna opět vrátila do rukou KČT a byla zpřístupněna veřejnosti. Kurzova věž byla slavnostně otevřena roku 2000 a dnes můžete navštívit jak rozhlednu, tak občerstvení se stylovou socialistickou výzdobou.

Informace:

🕒 sezonně 💎 do 50 Kč 📧 Čerchov, Česká Kubice 📍 GPS: N 49°22.99150', E 12°47.04108' 🌐 sumavanet.cz/chodsko/cerchov/

Rozhledna Havran

Rozhlednu najdete na stejnojmenném vrchu, který je svými 894 metry zároveň nejvyšším bodem Tachovska. Rozhledna jako bývalé stanoviště radiotechnického průzkumu sloužila od 60. let ČSLA k odposlechu a sledování radiotechnických

Rozhledna Havran. Foto: Vratislav Hůla